

DIARI DE
GIRONA
LOS SIMOS

Edita: Editorial Gironina, S.A.

Redacció, Administració, Publicitat i Tallers: C/. Comerç, s/n
Tels. 47 62 77/78. Tèlex: 93.988 EDGI
FORNELLS DE LA SELVA (GIRONA)Publicitat de 8 a 20 h.: Ctra. Barcelona, 29
Tels. 20 18 82 - 20 20 42
17 001 - GIRONADelegació a Figueres: C/. St. Llützer, 35 Tel. 50 99 09
Delegació a Olot: C./Bisbe Vilanova, 1 1r. Tel. 26 88 11Difusió controlada
perDipòsit legal
GE-2-1958-Año XLIV

Director: Jordi Bosch i Molinet

Subdirector en funcions: Josep Víctor Gay

Redactor en cap en funcions: Fèlix Bouso Esports: Narcís Planas
Comarques: Rosa M.ª Mestres Fotografia: Dani Duch
Reportatges: Ramon Rovira

Catalunya, Espanya i Internacional: Susanna Quintana

Administrador: Josep Vila i Mont

Distribució: Enric Culler Subscripcions: M.ª José Cinca

Cap Sistema: Sergio Biondi Tallers: Horacio Zaro

Cap d'Impressió: Santos N. García

ALUMINIO-ALUMINIA

En los últimos tiempos, el grave conflicto laboral provocado en la empresa Aluminio-Alumina ha saltado a la primera página de actualidad, sin duda alguna por el cúmulo de despropósitos habidos alrededor del asunto del barco «Casón». Como se recordará, el pánico se adueñó de gran parte de Galicia al embarrancar en Finisterre el citado buque, que transportaba centenares de bidones con material tóxico, sin peligro de toxicidad para la población. Pese a ello, se produjeron escenas de pánico e innecesarias evacuaciones por la propia iniciativa de los organismos oficiales. Tanto desde la Xunta como desde los gobiernos civiles no se pudo actuar de forma más desafortunada. Pero no todo quedó en un susto ni en una anécdota que los niños recordarán como el día en que fueron desalojados de sus casas, sino que, de rebote, se ha producido un grave quebranto a la economía nacional.

Como es sabido, los bidones fueron cargados en un camión y se pretendía trasladarlos al puerto que tiene la empresa pública Aluminio-Alumina, si bien en el trayecto muchos vecinos trataron de impedir el paso del convoy —cosa que puede entenderse en parte por la preocupación causada por la propia ineptitud de los gobernantes—, aunque lo más grave fue lo sucedido

en aquella factoría cuando no solo boicotearon el embarque de los bidones, sino que boicotearon el proceso productivo, parando los hornos electrolíticos, lo que ha supuesto un verdadero desastre al inutilizar el sistema, con unas pérdidas calculadas en unos 16.000 millones de pesetas. Inmediatamente la empresa procedió a despidir al comité de empresa, que es el que había dado la orden de detener la producción. Realmente tal actitud no pudo encontrar demasiado apoyo y al día siguiente aparecía el ministro de Economía, Carlos Solchaga, aplaudiendo la decisión, puesto que es mucho el daño que se ha hecho tanto a esa empresa, a sus trabajadores y al conjunto de la economía nacional que deberá pagar este desaguisado. Ahora las centrales sindicales piden la formación de una comisión de investigación y detener estos despidos. Investigación y claridad en los hechos, al máximo, aunque los conoce ya todo el país, pero no puede aceptarse que se pretendan eludir las responsabilidades del comité de empresa. Son las centrales las primeras que deberían apoyar esta decisión por el buen nombre de quienes luchan honesta y legalmente por los derechos de los trabajadores como miembros de comités de empresa y que jamás actuarían como lo han hecho estos individuos

La relació entre les persones de diferent sexe, que ara es produeix amb tota llibertat i naturalitat, abans estava sotmesa a restriccions i precaucions extraordinàries. Per això, fins que una parella arribava al matrimoni, hi havia un camí a seguir, que a vegades tenia una llargada considerable.

Per «relacions pre-matrimonials», s'entenia quelcom ben diferent al que ara s'entén, com també l'expressió «fer l'amor» tenia un abast sensiblement divers a l'actual.

Les relacions entre els que serien esposos podien començar de múltiples maneres; però en la majoria dels casos seguien un procés, amb unes etapes ben caracteritzades i definides.

A vegades la cosa començava amb unes mirades; després unes paraules, una suau encaixada de mans; unes converses, sempre davant de testimonis; unes trobades, com si fossin casuals, però ben premeditades; la col·laboració de germans o germanes, amics o amigues. Molt més endavant la parella podia ja sortir sense acompanyament. A poc a poc s'arribava fins a la porta del domicili de la noia; pujar al pis ja era un pas decisiu, que comportava conèixer el noi els pares d'ella. Un segon pas era l'anar la noia a casa del noi i conèixer els seus pares.

Després venia la coneixença entre les dues famílies, i començar a parlar de les possibilitats i disponibilitats d'ambdues parts. Si vivien amb els pares de l'un o de l'altra, o si posarien pis de nou. S'estudiava el pressupost i s'acabava per fixar la data i el lloc de la celebració del casament.

Els capítols matrimonials, abans imprescindibles, a poc a poc han anat deixant-se, i resten com un cas excepcional.

ELS GIRONINS, ENTRE LA HISTÒRIA I L'ACTUALITAT

ELS PROMESOS

Enric Mirambell i Belloc

Cronista oficial de la ciutat

Mentrestant s'anaven fent les presentacions als amics i els parents, i, a poc a poc, anaven entrant l'un en el món de l'altre, tot formant part del procés que portava a la unió definitiva.

Evidentment que dintre unes normes generals hi havia excepcions. No tothom tenia els mateixos miraments, ni tots anaven de la mateixa manera amb peus de plom.

Tota l'organització social influïa en la manera de produir-se les coneixences i els contractes; igual com també ara una diversitat de condicionaments socials fa ben diferent la forma d'enfocar aquest tema.

En l'escola primària la separació de sexes era tota i absoluta, afectant no ja les classes, sinó també els edificis i el professorat.

Fins cap als anys trenta no es va generalitzar l'estudi del batxillerat per a les noies. A l'Institut hi havia una separació total en el lloc d'esbarjo; però a les classes ja hi havia concurrència d'alumnes d'ambdós sexes. Això ja donà ocasió de fer-hi coneixences, a vegades ben consolidades. Però potser on més es donà l'ocasió d'establir relacions que acabaren en matrimoni fou a la Normal. Són molts els matrimonis entre mestres; i no són pas excepció els que ja es començaren a plantejar en l'època d'es-

tudiant.

També els llocs de treball facilitaven les coneixences i relacions. Però hem de tenir en compte que moltes noies ni estudiaven ni treballaven fora de casa. Per a aquestes la cosa es presentava amb majors dificultats. Per a algunes lés ocasions de relacionar-se eren ben escasses.

Hi havia noia que només es podia relacionar amb els amics de la família, i encara si els pares consideraven prudent que ella fos present en la visita.

També era una bona ocasió l'anar de compres. Moltes vegades la simpatia d'un jove venedor feia augmentar visiblement la concurrència de la clientela femenina.

Un lloc ben característic i definit per establir-hi perspectives de futur era el passeig de la Rambla. Per a moltes noies la major aspiració era que les deixessin anar a fer algun volt per la Rambla: Cosa que per a moltes havia d'ésser amb el temps ben mesurat i les companyies ben controlades.

Però amb totes les dificultats, per una bona part arribava el moment oportú, per plantejar i realitzar el seu matrimoni.

Ja dèiem abans que la parella que començava a tenir relacions ho feia amb una prudència extraordinària;

amb molts miraments, i sempre pendent del que podrien opinar els altres.

No era freqüent anar els dos sols fins que la cosa estava ben consolidada, amb totes les anuències familiars i tenint ja a la vista la data de la celebració solemne i definitiva.

La societat posava molta atenció a les actituds i moviments de les parelles de futurs esposos. Sempre hi havia qui mirava i anotava. Si anaven sols per un carrer amb no massa llum. Si retiraven massa tard; ja ni es parlava de sortir després de sopar. Si en el cinema estaven massa acostats. Si ballaven amb els cossos massa junts. Si anaven pel carrer agafats del braç o de la mà. I ja no parlem de si, en acomiadar-se es feien un petó. Sempre hi havia ànimes vigilants que portaven una estreta comptabilitat de totes les accions i omissions.

Si es passejaven per la Rambla no hi havia res a dir; però si ho feien per zones extremes, com ho eren l'actual carrer Maragall o l'actual ronda del Pare Claret, ja es produïa l'alarma. La gent de seny s'escandalitzava si una parella es passejava per llocs tan allunyats i solitaris com els voltants de les «Adoratrices».

En la temporada d'anar a la Devesa, si es passejaven pel passeig Central, bé; però si s'endinsaven per darrera el Camp de Mart, o les voreres

del Ter, ja infonien sospites.

La intervenció familiar era molt acusada i en molts casos determinant. S'havien produït veritables tragèdies degudes a una negativa paterna. En casos extrems d'oposició familiar a la unió matrimonial que els interessats veien molt clara i la desitjaven decididament; la solució era agafar el tren i desplaçar-se de la ciutat. Amb això ja n'hi havia prou perquè la família es rendís i no solament admetés el casament, sinó que accelerés la seva celebració.

En certa ocasió una parella que sofria l'oposició familiar va optar per aquesta solució del viatge. Però com que la noia era menor d'edat, els seus pares la varen fer buscar per la policia, i la jova parella va fer el seu retorn a Girona acompanyats pels agents de l'autoritat. Com que a la ciutat petita i atenta tot se sabia, a l'arribada del tren l'estació era plena de curiosos. La noia, en baixar del vagó i veure aquell espectacle, en lloc d'avergonyar-se i tapar-se la cara; amb el cap ben alt, i mirant-se tot-hom, va exclamar: «Caram! Deu arribar avui algun personatge a Girona, que hi hagi tanta gent a l'estació». No va tardar a concertar-se el casament amb totes les benediccions, i ara els néts i besnéts d'aquella parella poden celebrar joiament que no es frustrés aquella unió.

L'acte més transcendent del procés pre-matrimonial era el de petició de mà; amb l'ofertament de l'anell de prometatge, en una visita protocolària que feien els pares del futur nuvi als de la núvia.

No solia faltar la corresponent nota de societat en el periòdic local, en la qual a la futura núvia se li atribuïen els adjectius de «virtuosa», «bella» o «cancantadora», segons fos lletja, passable o veritablement maca.

COMENÇAVA el mes, i amb ell l'any, ple de bones intencions per part de tothom. Era creença popular que els seus dotze primers dies corresponien a cada un dels mesos a transcórrer, i que el temps que faria a cada un d'ells es correspondria amb el que predominaria al mes que li pertocava.

En els principis de l'any, l'hivern s'hi despleguava amb tota la seva força. El temps era molt fred, sovintejaven les neus i les pluges, i quasi sempre gelava. Els dies eren curts i la gent romania vora del foc, i sols en els bons dies festius es permetien d'anar a fer una passejada.

Amb referència a aquest mes, el refranyer és molt abundant. Heus aquí una petita mostra:

El gener és l'hereu de l'any i el desembre, l'avi.

El gener és el mes vertader perquè és el primer.

Si el gener no naixia l'any no acabaria.

Una de les idees que més colpeixen l'home de la gleba és l'allargada del dia, que representa un renaiement del sol confortador, portador de vida i vivificador dels conreus. Els refranys de tots els pobles europeus compten amb nombrosos refranys que omplen el calendari popular des de Nadal fins ben entrat l'any nou, en els quals es reflecteix la joia per l'allargament de la claror del dia. No localitzats en cap dia, coneixem els següents:

El gener ja té una hora tot sencer, i la vella que ho va comptar

una mitja en va trobar.

A darrera de gener una hora hi és, i si es compta bé, una i mitja també.

Darrer dia de gener una hora més ja té; qui la vulgui ben comptar hora i mitja hi trobarà.

Amb referència que hom havia d'encendre el llum, i abans que només es gastava oli, a la vegada que, a causa la brevetat del dia, comporta poques hores de treball, puix que generalment les feines del camp solen fer-se de sol a sol, el refranyer ens diu:

Mes de gener, mes mal feiner.

Feina de gener, no la canviïs per diner.

A mig gener

ANTICS COSTUMS

EL MES DE GENER

Joaquim Gironella

lloga jornalera.

La feina de gener, set pans per un diner.

I com que es menja molt i es treballa poc, també diu:

Passat el gener lloga jornalera, que si feina vol fer no et doldrà el diner.

Des dels voltants de Nadal s'inicien les llargues vetlles vora del foc, on es crema molta llenya mentre es fan torrades, es canten cançons i es conten rondalles. Aquestes vetlles, almenys antany, que solen arribar fins a principi de febrer, per dir-ho així, constituïen un conservatori de tradicions i de llegendes, puix que revivien les típiques contarelles de la vora del foc, que emergien de boda dels jaïos i gent d'edat i a les cases de la muntanya on hi havia pastors solien ésser ells els qui feien el paper més important en les contarelles.

En la representació dels mesos de la portalada romànica del monestir de Ripoll, el gener hi està figurat per una grossa caldera que penja enmig del foc, i al seu

voltant hom veu uns pernells que li fan companyia per tal que s'assaoïn i es fumïn. El concepte del gener vora del foc ha perdurat fins als nostres temps i el trobem figurat en els diferents gravats que representaven aquest mes en els antics llunaris i calendaris, ja des del segle XVII.

Pel gener, farem assecar el llenyer per fer bon caliver.

Si no et mous del caliver, no tindràs fred pel gener.

Pel gener, de dia al sol i al vespre al brasar.

Pel gener, la vella al foguer.

Des dels temps cavernaris, la temperatura ha estat la preocupació constant de l'home. I aquest fet resulta ben explicable, puix que constitueix la clau de la vida, per tal com en depenen els conreus bàsics de l'alimentació i, per conseqüent, de la subsistència:

Segons sia el gener, menjaràs el pa l'any que ve.

És a dir, segons sigui la temperatura del gener, serà la collita. Arreu dels pobles civilitzats, així que es troben dos camps de primer que parlen és del temps i de la seva relació amb els fruits i les collites. Hom té el gener com el mes de les gelades i de les glaçades, fins al punt de creure que:

No és bon gener si no es gela l'aigua en el calder. La paremiologia del glaç en relació al gener és molt abundosa:

Glaçades de gener la terra estoven bé.

El gener, serà i gelador.

Hom considera la lluna vella de gener com la millor per tallar la fusta destinada a obrar, sobretot el roure. Hom creu que dobla la seva força i resistència i que no es polla:

Per la lluna vella de gener talla la fusta el bon fuster

Si bona casa et vols fer, talla la fusta pel gener.

Al gener comença la posta de l'aviram i es posen les primeres llocades, i hom fa diferents averanys a propòsit dels polls que neixen. La parèmia diu de l'aviram, en general:

Pel mes de gener, dona la volta al galliner.

Les polles de gener ponen al paller.

Pel gener, els ous a cap diner.

A mig gener, cada gallina al joquiner.